

4. Подальші дослідження доцільно пов'язувати з визначенням заходів та засобів реалізації складеного бізнес-плану для вирощування насінневої кукурудзи на біоетанол.

Список використаних джерел

1. Калетник Г.М. Економічна ефективність розвитку ринку біопалива в Україні / Г.Н.Калетник // Проблеми науки. – 2008. – № 12. – С. 41-42.
2. Макарчик О.Г. Світові і вітчизняні тенденції розвитку виробництва біопального / О.Г.Макарчук // Економіка АПК. – 2008. – № 7. – С. 152-154.
3. Рибалка О., Червоніс М та ін. Поведемо мову про сорти та гібриди зернових, призначених для одержання біоетанолу / О.Рибалка, М.Червоніс та інші // Зерно і хліб. – 2008. – № 3. – С. 3-5.
4. Гур'єв В. Добір гібридів кукурудзи для використання зерна на біопаливо / В. Гур'єв // Пропозиція. – 2008. – №5. – С.46-51.

УДК 332.14: 504.03

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА РОЗВИТОК ТЕРИТОРІАЛЬНИХ АПК

Коляденко С. В., к.е.н.

Вінницький національний аграрний університет

Annotation. Today a biofuel is a substantial alternative to the traditional fuel in Ukraine. It is possible to produce a 150 thousand tons of biofuel on a year in Winnitca region. It follows to create the proper mathematical model of development of biofuel industry.

Production and use of biofuel will be instrumental in the decision of social and ecological problems, and also achievement of national strategic aims of the state.

Аннотация. Производство и использование сельскохозяйственного сырья в наше время необходимо ориентировать не только на повышение экономической, но и экологической эффективности. Использование сельскохозяйственных угодий Украины (в том числе Винницкой области) под культуры, используемые для производства биотоплив – один из способов решения этих проблем.

Науково-технічний прогрес і економія ресурсів повинні відповідати умові збереження та поліпшення природного середовища життєдіяльності. Ця умова досягається впровадженням маловідходних та безвідходних технологій, зниженням питомої ваги і витрат енергії, зменшенням та припиненням шкідливих викидів в атмосферу і воду, відтворенням родючості ґрунтів та лісових масивів, збалансованим водоспоживанням тощо. Все це, звичайно, дещо обмежує розвиток виробництва, вимагає додаткових затрат, які можуть окупитися

протягом тривалого часу. Але екологізація господарської діяльності є необхідною умовою використання природного середовища як глобального ресурсу для існування розвитку людства, а виробництво та використання біопалив є одним із джерел такої екологізації.

Основні питання теорії, методології, методики та практики агропромислового виробництва з врахуванням питань екологізації розроблені у ряді наукових праць, де обґрунтовується п'ятизначна класифікація складових інтенсифікації, характеризується економічна сутність її критеріїв, показників, основних напрямків і факторів збільшення кінцевих результатів виробництва у розрахунку на одиницю сукупних затрат живої та уречевленої праці, резервів інтенсифікації [Борщевський П.П., Дорогунцов С.І., Данилишин Б.М., Чернюк Л.Г., Фащевський М.І. та ін.].

Групу складових інтенсифікації утворюють п'ять груп елементів, які формують рівень приросту виробництва кінцевих результатів у розрахунку на одиницю сукупних затрат виробничих процесів, а саме: матеріало-, трудо-, фондо-, капіталомісткість та якість продукції. П'ятизначна класифікація є методичною основою формування системи показників, класифікації кінцевих результатів виробництва. В укрупненому плані резерви інтенсифікації виробництва можна виділити у такі групи: використання матеріальних ресурсів; трудових ресурсів; засобів виробництва, капітальних вкладень; підвищення якості продукції.

На сучасному етапі розвитку продуктивних сил поряд з впровадженням радикальних економічних реформ, побудовою ринкового механізму господарювання важливе значення має вирішення екологічних проблем агропромислового комплексу як наймасштабнішого природно-господарсько-соціального утворення, його екологізацій. Вона визначається як процес невпинного і послідовного впровадження систем технологічних, управлінських та інших рішень, що дозволяють ефективно використовувати природні ресурси і умови, одночасно поліпшуючи або хоча б зберігаючи якість природного середовища (середовища життя взагалі) на локальному, регіональному та глобальному рівнях.

Таким чином, метою екологізації є підвищення екологічної ефективності виробництва. Екологічна ефективність виробництва також показує ступінь вирішення екологічних проблем в АПК.

В економічній літературі є певний досвід дослідження аспектів екологічних проблем агропромислового комплексу та його складових елементів. Особливе теоретико-методологічне та практичне значення для їх вивчення і вирішення мають розробки українських вчених по удосконаленню управління природокористування в АПК. Ними

грунтовно і всебічно досліджується весь комплекс екологічних проблем агропромислової сфери економіки України, в тому числі заміни використання звичайних видів пального (бензину, дизельного пального тощо) на біопалива.

Складною методологічною проблемою є визначення екологічної ефективності регіонального АПК через те, що агропромисловий комплекс акумулює причини і наслідки екологічних проблем (впливає на природні ресурси як основні засоби виробництва, з одного боку, і одержує зворотний вплив у вигляді екологічно небезпечної кінцевої продукції, що впливає на відтворення самої людини, – з іншого). При дослідженні екологічної ефективності АПК регіону слід врахувати також її тісний взаємозв'язок із соціально-економічною ефективністю. По суті, це дві інтегральні характеристики якості (спрямованості) та результативності єдиного процесу розширеного відтворення в агропромисловій сфері економіки.

Збалансований соціально-економічний розвиток АПК неможливий без визначення впливу екологічних факторів. У такому розумінні екологічна ефективність, як і соціально-економічна, охоплює всі ланки агропромислової діяльності. Для їх оцінки та аналізу важливе значення має класифікація екологічних проблем та чинників, які призводять до їх виникнення. Вона дає змогу виявити внутрішній механізм виникнення негативних екологічних наслідків, визначити основні підходи та напрями екологізації агропромислового виробництва.

На нашу думку, для того, щоб найповніше обґрунтувати резерви та шляхи підвищення екологічної ефективності АПК регіону, та визначити вплив екологічних факторів на інтенсифікацію розвитку АПК необхідно виявити та оцінити весь екологічний механізм його функціонування. Головними складовими і характеристиками останнього є фактори, процеси, територіальна і внутрішньорегіональна детермінованість, етапи здійснення (динаміка) та наслідки – позитивні та негативні. Вживаний на даний час термін „забруднення навколишнього середовища” є не точно орієнтованим чи принаймні таким, що точно характеризує лише частину екологічних процесів. Найзагальнішим терміном для всіх процесів, що визначають погіршення середовища життєдіяльності, є термін детеріорація. Він вперше вжитий відомим американським екологом Б. Коммонером.

У регіональному АПК серед процесів детеріорації необхідно визначити такі: агропромислова інтоксикація; контамінація; деструкція; ерозія; пейоризація.

Безумовно, розвиток і функціонування регіонального АПК, як і АПК в цілому, супроводжується не тільки негативними екологічними наслідками. Більшою або меншою мірою вони забезпечують меліорацію природного середовища, яку розуміють як „загальне поліпшення”. Передова техніка та технологія покликані сприяти підвищенню продуктивності праці в АПК, виробництву значних обсягів і асортименту продовольчої продукції, що в кінцевому рахунку позитивно впливає на екологію людини.

Необхідно, щоб баланс негативних та позитивних екологічних процесів і факторів повернути на користь останніх. При аналізі факторів, які впливають на інтенсифікацію розвитку АПК, слід враховувати насамперед „схильність” власне природного середовища до тих або інших негативних проявів або стадій, на яких знаходиться (розвивається) екологічний процес у регіональному АПК. Серед них, можна назвати: переважання ерозійних форм рельєфу та природних процесів на даній території (яри, балки, круті схили, вітрова та водна ерозія), кліматичні умови, сприятливі до негативних екологічних проявів (низька вологість у поєднанні з високими річними температурами та сильними вітрами), тощо. В комплексі, сукупній взаємодії вони створюють той чи інший ступінь екологічної стійкості природного середовища, яка обмежує або посилює антропогенний вплив на нього. Серед факторів останнього, які впливають на галузі регіонального АПК найвідчутніше, слід назвати: використання недосконалої техніки, нераціональна меліорація, необґрунтована система ведення виробництва у сільському господарстві.

Негативним фактором підвищення ефективності регіонального АПК є екологічно необґрунтоване розміщення агропромислових об'єктів та діяльності, а також інших видів діяльності на території регіону. Серед прикладів „неекологічного розміщення” можна назвати зосередження сільськогосподарських культур приміського господарства у безпосередній близькості до хімічних, металургійних, цементних заводів; розташування підприємств з виробництва продуктів дитячого харчування без врахування можливостей забезпечення їх екологічно чистим сировинними зонами; розташування підприємств переробної промисловості, оптових баз зберігання й реалізації продукції без врахування доступності до джерел сировини; спеціалізацію АПК без достатнього врахування інших провідних виробництв, галузей, функцій регіону (наприклад, рекреаційних, енергетичних, металургійних тощо). Разом з тим, на таких територіях можна розташовувати сировинні зони для вирощування біопаливної сировини: ріпаку, сої тощо, це дасть можливість використовувати вже забруднені промисловими відходами землі з найвищою економічною та економічною ефективністю.

Таким чином, як показує аналіз наведених факторів, екологічні фактори і проблеми, що впливають на інтенсифікацію розвитку АПК, значною мірою залежать від способу і системи господарювання, тобто від типу виробничих відносин, що є економічним фундаментом господарювання.

Список використаної літератури

1. Коляденко С.В. Агропромисловий комплекс України: проблеми і перспективи: Монографія. / Вінниця, 2008. – 420 с.
2. Лисецький А.С., Заєць Т.А., Куценко В.І. Сільськогосподарський пр.-острів України: проблеми соціально-економічного розвитку / За ред. Б.М. Данилишина. – К.: РВПС України НАН України, 2006. – 75 с.
3. Хомяков В.І., Ткаченко А.П., Ткаченко Є.А. Управління природоохоронною діяльністю в регіоні: організація та економічні інструменти. – Черкаси: ЧДТУ, 2003. – 175 с.
УДК 620.92 (477.44)

БІОПАЛИВО ЯК ПОТЕНЦІАЛ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ВІННИЦЬКОГО РЕГІОНУ

Коляденко С. В.

Вінницький національний аграрний університет

Арапова І. П.

Вінницький інститут Міжрегіональної академії управління персоналом

Арапов С. М.

Вінницький національний аграрний університет

Annotation. Today a biofuel is a substantial alternative to the traditional fuel in Ukraine. It is possible to produce a 150 thousand tons of biofuel on a year in Winnitca region. It follows to create the proper mathematical model of development of biofuel industry.

Production and use of biofuel will be instrumental in the decision of social and ecological problems, and also achievement of national strategic aims of the state.

Аннотация. Сегодня биотопливо является существенной альтернативой традиционному топливу на Украине. Предприятия Винницкой области могут производить порядка 150 тыс. т биотоплива ежегодно. Важным этапом дальнейшего развития биотопливной отрасли будет создание ее математической модели.

Производство и использование биотоплива в дальнейшем будет способствовать решению социальных и экологических проблем, а также достижению национальных стратегических целей государства.